

[Comments]

Til Forsvarsudvalgets medlemmer

København, d. 20. marts 2013

Vores ref. /AB
Dok. nr. D200313-9396

Vedr.: Bemærkninger til Forsvarsministerens svar på samrådspørgsmålet om sikkerhedsstillelse og forældelse

Forsvarsministeren svarede under samrådet 5. februar på spørgsmålet om, hvorvidt dansk lovgivning vedrørende sikkerhedsstillelse for modpartens sagsomkostninger og forældelse i civile sager opfylder de krav, som fremgår af FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (Torturkonventionen).

Som oplyst af Justitsministeriet til Forsvarsministeren indeholder Torturkonventionen ikke "*specifikke bestemmelser*" om sikkerhedsstillelse eller forældelse. Det er på linje med andre menneskerettighedskonventioner, herunder f.eks. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK). Konventionerne indeholder imidlertid bestemmelser, som stiller visse krav til nationale regler om sikkerhedsstillelse og forældelse. Artikel 14 i Torturkonventionen¹ stiller således krav til Danmark og andre medlemslande om at sikre, at torturofre har adgang til oprejsning ("redress"). Formodede torturofre skal f.eks. have adgang til at få prøvet deres sag ved domstolene (access to courts). Dette er et centralt demokratisk princip, som også kommer til udtryk i Grundlovens § 3 om magtens tredeling og EMRK Artikel 6 (fair trial)², og som har til formål bl.a. at værne mod magtmisbrug og overgreb fra statens side.

---

¹ "Enhver deltagende stat skal i sit retssystem sikre, at et offer for en torturhandling opnår oprejsning og har en eksegibel ret til rimelig og tilstrækkelig erstatning og herunder midler til en så fuldstændig rehabilitering som mulig. I tilfælde af et offers død som følge af en torturhandling, skal de, som han har forsørgerpligt overfor, være berettiget til erstatning."

² "Enhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol...". Se også FN's Basic Principles and Guidelines on the Right to Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, vedtaget af FN's Generalforsamling, Resolution A/RES/60/147 af 21. marts 2006.

DIGNITY
Dansk Institut Mod Tortur
Borgergade 13
Postboks 2107
1014 København K

Tel. +45 33 76 06 00
Fax +45 33 76 05 10

info@dignityinstitute.dk
www.dignityinstitute.dk

CVR nr. 69735118
P-nr. 1002304764
EAN 5790000278114

Danske Bank Nr.
3001-4310821209

Kravet om adgang til domstolsprøvelse i Torturkonventionens Artikel 14 og EMRK Artikel 6 har direkte betydning for den juridiske vurdering af de danske regler om sikkerhedsstillelse og forældelse, som kort diskuteres nedenfor.

Sikkerhedsstillelse

Reglerne om sikkerhedsstillelse for modpartens sagsomkostninger i sager, hvor sagsøger har bopæl uden for EU, fremgår af retsplejelovens § 321. Sagsøgte kan anmode retten om, at sagsøger skal stille sikkerhed. Sikkerhedens art og størrelse fastsættes af retten, som også kan fritage for sikkerhedsstillelse, hvis "særlige grunde taler for det", jf. rpl. § 321. Hvis retten pålægger sagsøger at stille sikkerhed, og kravet ikke efterkommes, afvises sagen.

Justitsministeriet har i sin udtalelse til Forsvarsministeren tilkendegivet, at den danske lovgivning på dette område er i overensstemmelse med Torturkonventionen. Det er klart, at den danske lovgivning som udgangspunkt tjener et legitimt retsplejehensyn. Det afgørende spørgsmål er imidlertid, om anvendelsen af lovgivningen i praksis medfører sådanne økonomiske begrænsninger, at retten til domstolsprøvelse bliver indholdsløs og illusorisk, og at der således ikke findes effektiv domstolsbeskyttelse for bl.a. torturhandlinger.

I forhold til Torturkonventionens Artikel 14 og EMRK Artikel 6 (fair trial) vil en økonomisk hindring som sikkerhedsstillelse skulle vurderes i forhold til de konkrete omstændigheder i sagen og i forhold til eventuelle andre økonomiske barrierer, f.eks. afslag på fri proces. Ifølge retspraksis er det afgørende, at menneskerettigheder er effektive og har praktisk betydning.³

Ifølge praksis fra Den Europæiske Menneskerettigheds domstol (EMD) gælder der ikke en ubegrænset ret til domstolsprøvelse, men domstolen har været kritisk overfor nationale begrænsninger og fastlagt, at de generelt skal opfylde følgende tre betingelser:

- a) Begrænsningerne må ikke "restrict or reduce a person's access in such a way or to such an extent that the very essence of the right is impaired",
- b) begrænsninger er kun acceptable, hvis de tjener et lovligt formål ("legitimate aim") og
- c) der skal være proportionalitet mellem de anvendte midler og det formål, der søges opnået.⁴

³ Se f.eks. case of Airey v. Ireland, 9. oktober 1979, at 24. Se også FNs Torturkomité General Comment No. 3 (2012), CAT/C/GC/3 af 13. December 2012 vedr. implementation of article 14 by State Parties (FNs Torturkomité General Comment No. 3), at 5.

⁴ Se f.eks. case of Aït-Mouhoub v. France, 28. oktober 1998, at 52. Se også Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, art 1 – 9, kommenteret af Peer Lorenzen m.fl., at 377.

Det vil således bero på en konkret vurdering, om et krav om sikkerhedsstillelse er uforeneligt med Artikel 6. I denne vurdering vil der ifølge retspraksis blive lagt vægt på kravets størrelse; sagsøgers økonomiske forhold og dermed reelle mulighed for at betale beløbet; om sagen er indanket og således allerede har været pådømt i én instans; og en konkret rimelighedsbedømmelse af begrænsningernes konsekvenser for klageren.⁵ EMD har f.eks. tilsidesat et krav om sikkerhedsstillelse på 80.000 FRF (ca. 90.000 DKK) i en sag mod to politibetjente, hvor sagsøgeren ikke havde fået svar på sin ansøgning om fri proces.⁶

Dertil kan tilføjes, at sagens substans også er af betydning, således at i sager mod staten vedrørende alvorlige menneskerettighedsovertrædelser (herunder tortur), som medfører alvorlige personskader, skal hensynet til sagsøger vægtes tungt i vurderingen af, om økonomiske begrænsninger reelt afskærer sagsøger fra at få prøvet sin sag.

Forældelse

Spørgsmålet om forældelse af erstatningsansvaret er i dansk ret reguleret af forældelsesloven af 6. juni 2007. Ifølge denne lov er forældelsesfristen som hovedregel 3 år, jf. § 3, stk. 1. Fristerne for almindelige pengekrav regnes fra det tidligste tidspunkt, hvor fordringshaveren havde mulighed for at kræve at få fordringen opfyldt, jf. § 2, stk. 1. Da der i sagen er tale om et erstatningskrav regnes fristen som udgangspunkt fra tidspunktet for skadens indtræden, jf. § 2, stk. 4.

For erstatningskrav eller krav om godtgørelse i anledning af personskade, som f.eks. i tortursager, gælder imidlertid særlige regler. Forældelseslovens § 3, stk. 3, nr.1 og 2 fastsætter en absolut forældelsesfrist på 30 år for erstatning og godtgørelse for personskade. 30 års fristen sætter en absolut grænse for hvor længe forældelsesfristen i § 3, stk. 1 kan suspenderes jf. § 3, stk. 2.⁷

Som ved vurderingen af sikkerhedsstillelse, er det afgørende spørgsmål i forhold til Torturkonventionen og EMRK, om anvendelsen af lovgivningen i praksis er forenelig med konventionernes krav om, at retten til oprejsning skal være effektiv og have praktisk betydning. Det vil bero på en konkret vurdering.

---

⁵ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, art 1 – 9, kommenteret af Peer Lorenzen m.fl., at 377.

⁶ Aït-Mouhoub v. France, 28. oktober 1998, at 57 – 58.

⁷ Der henvises også til overgangsbestemmelsen i § 30 i 2007-forældelsesloven.

FN's Torturkomité har imidlertid generelt anbefalet, at forældelsesfrister ikke anvendes i tortursager af hensyn til de særlige omstændigheder i disse sager:

On account of the continuous nature of the effects of torture, statutes of limitations should not be applicable as these deprive victims of the redress, compensation, and rehabilitation due to them. For many victims, passage of time does not attenuate the harm and in some cases the harm may increase as a result of post-traumatic stress that requires medical, psychological and social support, which is often inaccessible to those who have not received redress.⁸

DIGNITY har også erfaret, at følgevirkninger af tortur er langvarige og ofte kommer med forsinket effekt.⁹

Med venlig hilsen

DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur
Borgergade 13
1300 København K

---

⁸ FN's Torturkomité General Comment No. 3, at 40.

⁹ Se bl.a. Modvig, Toftegaard Jensen og Vinther Nielsen: Klinisk Socialmedicin og Rehabilitering (FADL Forlag 2011).